

SEMINÁŘ HRÁZNÝCH 2024

ZABEZPEČOVACÍ PRÁCE A NOUZOVÁ OPATŘENÍ

Ing. Ondřej Švarc

VODNÍ DÍLA - TBD a.s., květen 2024

zjištění nepříznivého jevu

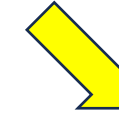

informování obou HPTBD a nadřízených provozních pracovníků
zhodnocení nebezpečí vzniku ZPV
stanovení SPA z hlediska nebezpečí vzniku ZPV

činnosti informačního charakteru

hlášení a další informační toky
odpovídající stanovenému SPA
(např. informování dispečinku a povodňových
orgánů, viz předcházející prezentace ZPV)

činnosti technického charakteru

zabezpečovací práce
nouzová opatření
nápravná opatření

hodnocení nepříznivého jevu

- **CHARAKTER JEVU** deformační, průsakový, tlakový, provozní, kombinace
- **RYCHLOST VÝVOJE** bez dalšího vývoje, lineární vývoj, geometrický / exponenciální vývoj, zpomalující se vývoj (přibližování k limitní hodnotě), obrat ve vývoji
- **PŘÍČINA JEVU** zřejmá, pravděpodobná, neznámá, eliminovatelná, odstranitelná, neodstranitelná

správné zhodnocení výše uvedených kritérií

správné rozhodnutí o dalším postupu (stanovení SPA, návrh a realizace zabezpečovacích a nouzových opatření)

předpoklady ke správnému zhodnocení situace:

znalost konstrukčního uspořádání přehrady, odbornost, zkušenost, prostorová představivost, rozvaha, rozhodnost, psychická odolnost

hodnocení situace je kolektivní činnost, kterou řídí HPTBD, hrázný se rozhoduje samostatně jen v případě nedostupnosti HPTBD a nadřízených pracovníků a zjevně nepříznivého vývoje situace

činnosti technického charakteru

- činnosti technického charakteru prováděná pro:
- odvrácení nepříznivého vývoje sledovaných jevů
  - zajištění narušené stability (globální, filtrační) hráze, objektů, podloží
  - odvrácení havárie hráze, jednotlivých objektů nebo funkčních prvků
  - zvýšení odolnosti konstrukcí VD
  - snížení následků havárie
  - trvalé zajištění nebo zvýšení bezpečnosti VD

ZABEZPEČOVACÍ PRÁCE technický zásah **dočasného** charakteru realizovaný při ohrožení bezpečnosti VD za účelem odvrácení nebo zmírnění očekávaného nepříznivého vývoje (typicky při 2.SPA ZPV, např. před očekávanou povodňovou vlnou přesahující návrhové parametry VD)
např. pytlování koruny, operativní sanace deformačních poruch, zřizování drénů a filtračních lavic, utěsňování průsaků apod.)

NOUZOVÁ OPATŘENÍ technický zásah **dočasného** charakteru realizovaný při řešení kritických situací za účelem odvrácení havárie nebo zmírnění jejích následků (typicky při 3.SPA ZPV, např. v průběhu povodně přesahující svými parametry kapacitu objektů parametry VD)
např. řízení přepadu přes korunu hráze, sanace průrvy, snižování hydraulického gradientu průsaků ohrázením, zamezení výnosu materiálu filtrační lavicí apod.) **typické příklady kritických situací a nouzových opatření jsou v PTBD**

hranice mezi zabezpečovacími pracemi a nouzovými opatřeními není ostrá, činnosti se mohou překrývat - hlavně, když víme, co děláme a proč (za jakým účelem)

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ technický zásah **trvalého** charakteru realizovaný za účelem zajištění (zvýšení) bezpečnosti VD
např. rekonstrukce přelivu za účelem zajištění bezpečnosti VD při povodních, zvýšení stability tělesa hráze úpravou svahů, výměna nespolehlivých uzávěrů apod.

poruchy průsakového charakteru – zemní těleso

1) zvyšování průsaků do drenážního systému (většinou snižování účinnosti nebo porucha těsnicího prvku)

2) nová z mokření, výrony, vývěry

preferované průsakové cesty

zdvih depresní křivky (např. snižováním účinnosti drenáže)

se vzrůstajícím průsakovým množstvím se zvyšuje nebezpečí porušení filtrační stability zemin

zákal, výnos materiálu

PRINCIPY NOUZOVÝCH OPATŘENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ EROZNÍ STABILITY ZEMNÍHO MATERIÁLU

snížení průtoku – těsnění průsakové cesty *nelze ze vzdušné strany, z návodní strany často obtížné*

(pod vodou, neznámé místo vtoku, komplikované technické provedení zásahu)

snížení hydraulického gradientu – vypouštění nádrže *účinné, ale většinou pomalé*

– ohrázování místa vývěru reálné jen u nízkých gradientů, např. u ochranných hrází

zřízení filtru – opatření proti vyplavování materiálu *volba vhodného materiálu a provedení*

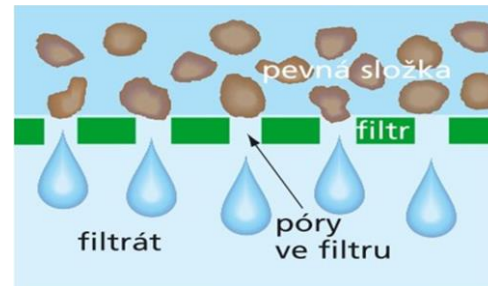
K O M B I N A C E !

poruchy průsakového charakteru – zemní těleso

PRINCIP FILTRU

Filtrace je separační metoda, která umožňuje oddělení pevné látky od kapaliny. Využívá filtrační přepážky vyrobené z různých materiálů. Kapalina prochází póry v přepážce, zatímco pevná látka se zachycuje na přepážce.

v případě sanace průsaků většinou zřízení **FILTRAČNÍ LAVICE** *(NE protifiltrační lavice, NE přítěžovací lavice!)*

materiál hráze (velikost zrn, které je třeba filtrem zachytit) ➡ volba velikosti pórů (hrubosti) filtru **filtrační kritéria**

příklady: štěrkopísek, (drcené) kamenivo, geotextilie, propustné pytle naplněné hrubým pískem, molitanová matrace, ...

materiál musí zajistit filtrační funkci a musí být stabilní ➡ **vícevrstvý filtr**

potřebná plocha, potřebná hmotnost

poruchy průsakového charakteru – betonové objekty

1) trhliny, poruchy dilatačních spár, nesprávné řešení dilatací, skryté vady → soustředěné vývěry

*nebezpečí: zákal, výnos materiálu → na rozdíl od průsaku zeminou se provádí vždy provizorní zatěsnění vývěru
těsnění + fixace těsnicího prvku
injektáže*

2) nekvalitní beton – plošný výron   většinou v ověřovacím provozu
technologie krystalizace (Xypex)

poruchy deformačního charakteru – zemní těleso

PROPADY

vyplavování materiálu, vývoj kaverny

doprovodné jevy – trhliny, průsaky s výnosem materiálu

nouzová opatření pro zajištění erozní stability zemního tělesa, snížení hydraulického gradientu - vypouštění nádrže, provizorní zaplnění hutněným filtračně stabilním zemním materiálem

poruchy deformačního charakteru – zemní těleso

POKLESY

*sedání nedostatečně zhutněných vrstev (typicky v okolí objektů),
plíživé vyplavování materiálu (např. podloží v závězu hráze)*

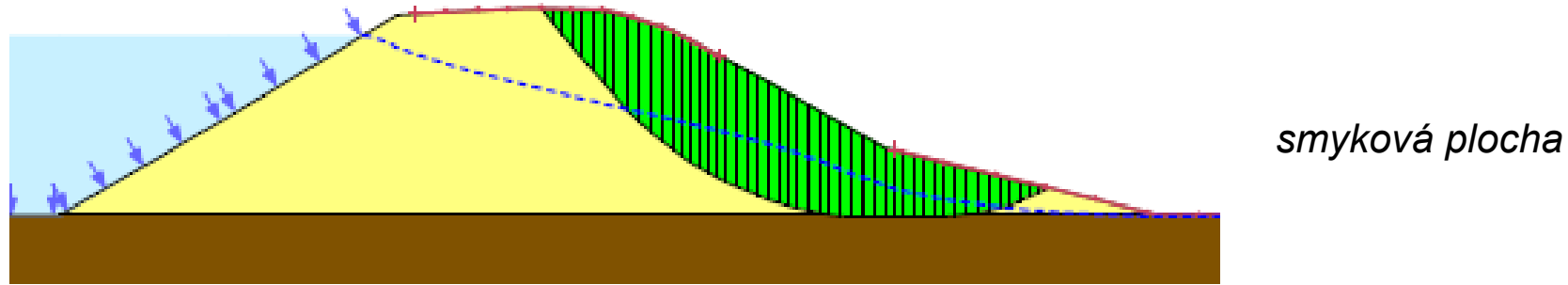

doprovodné jevy – někdy trhliny či průsaky s výnosem materiálu → nouzová opatření pro zajištění erozní stability zemního tělesa, snížení hydraulického gradientu - vypouštění nádrže

poruchy deformačního charakteru – zemní těleso

SESUVY

povrchový sesuv, hluboký sesuv, zasahující do koruny hráze, ohrožující celkovou stabilitu hráze

návodní svah, vzdušný svah, svahy údolí v blízkosti hráze

doprovodné jevy – trhliny (relativní pokles na trhlíně), zdvih terénu u paty hráze, někdy i průsaky

poruchy deformačního charakteru – zemní těleso

návodní svah

poruchy deformačního charakteru – zemní těleso

vzdušný svah

poruchy deformačního charakteru – zemní těleso

ZVÝŠENÍ STABILITY SVAHU

přetížení paty (přítěžovací lavice), odvodnění svahu, snížení sklonu svahu, opěrné prvky, kotvení

PRINCIPY NOUZOVÝCH OPATŘENÍ – sesuv ohrožující stabilitu hráze, bez průsaků

návodní svah → *zda snižovat nebo nesnižovat urychleně hladinu vody v nádrži záleží na konstrukčním typu hráze a příčině sesuvu*

vzdušný svah → *snížení hladiny vody v nádrži, přítěžovací lavice, drenážní prvek*

PRINCIPY NOUZOVÝCH OPATŘENÍ – sesuv doprovázený průsakem

návodní svah → *zajištění průsaku – filtrační lavice, snižování hladiny vody v nádrži (rychlost podle konstrukce hráze a vývoje průsaku)*

vzdušný svah → *přítěžovací filtrační lavice, snížení hladiny vody v nádrži*

poruchy deformačního charakteru – betonové objekty

trhliny, vzájemné posuny jednotlivých bloků, náklony, poklesy

kritické situace:

hrozí porušení stability (kolaps) objektu

poruchy doprovázené průsakovými jevy s výnosem zemního materiálu

nouzová opatření:

zajištění stability např. přísypem kameniva

těsnění vývěrů

kritické situace provozního charakteru

POHYB HLADINY V NÁDRŽI

nad úroveň MBH, přelévání sypané hráze

prognóza, rovnoměrné × soustředěné přelévání, doba přelévání

- nouzová opatření:*
- ➡ *navýšení koruny v místech přelévání*
  - ➡ *zamezení soustředění průtoku*
  - ➡ *nouzová prohrábka v bezpečném místě?*

rychlý vzestup hladiny

může mít negativní vliv na stabilitu tělesa hráze?

NE!

rychlý pokles hladiny

může mít negativní vliv na stabilitu tělesa hráze?

konstrukční uspořádání hráze
časový průběh hladiny

kritické situace provozního charakteru

PORUCHY UZÁVĚRŮ

neovladatelnost uzávěru při průchodu povodně

prognóza vývoje přítoků, kapacita uzávěru

nouzová opatření: → *nouzové vyhrazení*

→ *odstřel?*

chvění hradicích uzávěrů

Když se začne valit voda přes zdi přehrady, je konec.

(novinový článek z povodně 2002)

Ne činnostem za účelem odvrácení kritické situace!

příklady typických kritických situací pro vaše VD a odpovídajících nouzových opatření
jsou uvedeny v Programu TBD

Děkuji za pozornost

